

Закліканне на вячэру

Цікавае апісанне традыцыйнага абраду памінання продкаў — Дзядоў — на Змітраўскую памінальную суботу, што сёлета ў праваслаўных прыпадае на 7 лістапада, было зроблена ў 1874 г. святаром дольскай Пакроўскай царквы Пінскага павета Іякімам Перхаровічам па праграме збірання звестак, распрацаваных этнаграфічнай секцыяй Паўночна-Заходняга аддзела Расійскага геаграфічнага таварыства ў Вільні. Сёння гэтае апісанне захоўваецца ў аддзеле рукапісаў і старадрукаў бібліятэкі Вільнюскага ўніверсітэта.

"...Замечателен следующий обычай. В соседней деревне в Дмитриевску субботу крестьяне совершают поминовение по усопшим таким порядком. Накануне поминального дня они готовят хороший ужин, и из всякого блюда каждый селянин в особенный сосуд вливает по ложке кушанья; а после ужина ставят стол с сосудом под отпертой трубой, чтобы покойники, перелетев через трубу, ужинали. На другой день тоже готовят хороший обед и во время одного той же самый сосуд ставится на стол и подобным образом, как и на ужин, уделяют по ложке из каждого блюда; а после обеда обратно ставится стол на прежнем месте под трубой с сосудом на минут двадцать. В это время внимание всех обращено бывает на сосуд, стоящий на столе. После встает хозяин и зовет покойников на обед следующими словами: "Дидки и бабки, идите обидаты! Може, еще який дедок чи баба где оставсь и не обидае". Таким же призывом зовут и на ужин. Повременивши еще немного, вдруг каждый селянин встает с места с метлой в руке, заблаговременно приготовленной, и выгоняет дедов из комнаты чрез трубу следующими словами: "Ну, вылетайте, диды и бабы, сороки и вороны из хаты, годи вже пыты, исты, не попыйте и не поиште всего нашего". После такой операции над дидами все семейство расходится по своим занятиям и тем оканчивается обряд поминовения".

Гэты звычай, як і сама тэкставая форма заклікання дзядоў на вячэру, захаваўся на Палессі да нашых дзён. У апошнія дзесяцігоддзе звесткі пра сучаснае бытаванне архаічнага рытуалу шанавання продкаў былі сабраны ў межах комплекснага фальклорнаэтнаграфічнага даследавання традыцыйнай мастацкай культуры Брэсцкага Палесся супрацоўнікамі аддзела традыцыйнай культуры колішняга Інстытута праблем культуры з удзелам даследчыкаў Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы НАН Беларусі. Трэба адзначыць, што выдатная захаванасць і унікальнасць абраду шанавання продкаў - дзядоў з запрашэннем іх на вячэру на Палессі з'яўляецца важкай падставай для таго, каб разглядаць яго ў якасці нематэрыяльнай каштоўнасці беларускай нацыянальнай культуры.

Вольга ЛАБАЧЭЎСКАЯ, кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт кафедры этналогіі і фальклору БДУКіМ

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ